

UKM 05/17 Sykt rik

Innledning

Vi lever i Norge, i et av verdens rikeste land. Det gir oss som enkeltmennesker og nasjon store muligheter og et stort ansvar. Økonomi gjenspeiler handlinger i våre liv som enkeltmennesker og samfunn, og er et uttrykk for de verdier som styrer oss. Den kan forstås som forvaltning av ressurser til beste for alle mennesker og miljø, eller som et redskap for å skaffe større profitt for noen få. Det siste kan føre til at rikdom gjør verden syk.

Både Det gamle og Det nye testamente understreker økonomiens tjenende funksjon. Det materielle er en gave fra Gud som skal brukes på en god og rettferdig måte. Vi skal dyrke og passe hagen (1 Mos 2,15), og være etterfølgere av Jesus Kristus. Kirken har derfor gjennom historien tolket dette oppdraget inn i sin tid, og har hatt et stort diakonalt og sosialetisk engasjement. Hva betyr dette for oss i dag?

Ungdommens kirkemøte 2017 vil herved gi sine perspektiver på hva vi ønsker skal vektlegges i økonomiske veivalg fremover:

Bærekraftig utvikling forutsetter at man ser økologiske, sosiale og økonomiske spørsmål i sammenheng og at nålevende menneskers behov dekkes uten at det går på bekostning av fremtidige generasjoner. Slik er det ikke i verden i dag. En økonomisk utvikling der noen få stadig blir rikere på bekostning av de fleste andre mennesker og naturen er ikke bærekraftig. Det haster å tenke og handle helt nytt.

UKM ønsker derfor at det globale samarbeid om FNs bærekraftsmål¹ legges til grunn for en ny kurs, både globalt og i Norge.

*Illustrasjon:
FNs bærekraftsmål, gruppert og
rangert i økologiske, sosiale og
økonomiske mål*

Å bevare et trygt eksistensgrunnlag for menneskeheten er et grunnleggende verdispørsmål. Derfor må det gis prioritet til arbeid med de fire bærekraftsmålene som gjelder økologi, fremfor alt begrensning av

¹ <http://www.fn.no/Om-FN/FNs-baerekraftsmaal>

klimagassutslipp. På dette grunnlaget må det bygges internasjonale samfunnsstrukturer som er basert på menneskerettigheter og andre sosiale rettigheter som sikrer alle mennesker et trygt liv, slik det er formulert i åtte av bærekraftsmålene. Det betyr også å motarbeide ulikhet.

Økonomi har en tjenende funksjon. Derfor må de fire bærekraftsmålene som gjelder økonomisk utvikling realiseres i rammen av de andre målene som er nevnt ovenfor. I tillegg trengs det stor samarbeidsvilje, pågangsmot og kreativitet på alle nivåer.

Klima

En av de viktigste oppgavene vi har som mennesker, er å ivareta det skaperverket Gud har gitt oss. Menneskeskapte klimaendringer truer alt liv på kloden. Derfor må vi sørge for at økonomi på globalt, nasjonalt og individuelt plan tar hensyn til miljø og klima.

Norge er et lite land, men har store ressurser og kan være et godt eksempel for andre. Dette gjelder også kirken. Selv om en handling kan virke ubetydelig i den store sammenhengen, kan den være dråpen som får avgjørende betydning.

Noen konkrete eksempler:

Kirken må bringe dette temaet på banen på så mange arenaer som mulig. UKM synes det er viktig at kirken arbeider med miljøledelse på alle plan. (se www.gronnkirke.no). Det er viktig at en alltid jobber aktivt med å "velge grønt", og ikke bare i form av å kalle seg Grønn menighet eller Miljøfyrtårn. En mulighet er å oppfordre menighetene til å bli Grønn menighet, og kristne barne- og ungdomsorganisasjoner til å bli Miljøfyrtårn.

Kirken må bli drevet mer klimavennlig, også når det gjelder valg av reisemåter og møteavvikling. Skype eller videomøter kan være et fint alternativ der avstander er lange og møter er korte. UKMs bruk av videohilsener under åpningsmøtet kan være et eksempel til etterfølgelse. Å møte personlig har også en egenverdi. En må derfor tilstrebe en balanse her.

En betydelig del av utslippene i verden kommer fra produksjon av nye gjenstander. Kirken burde være bevisst på eget forbruk, noe som kan innebære mer gjenbruk. En burde se hen til de alternativene som finnes når en skal gå til innkjøp av for eksempel møbler til kontorer, menighetsaler m.m. Finn.no, loppemarked og bruktbuikker (Fretex og andre) er eksempler på alternativer til å kjøpe nytt. Videre kan menighetene holde ulike arrangement som promoterer gjenbruk, f.eks. "byttedager", også for å bevisstgjøre menighetens medlemmer på sitt eget forbruk.

Kirken burde være påpasselige med at alle deres investeringer, også kapitalinvesteringer, er bærekraftige, klimavennlige og ikke i konflikt med urfolksretten.

Sosial rettferdighet og rettferdig handel

UKM 2017 ønsker en kirke som tar standpunkt også i vanskelige saker.

Kirken som institusjon har et ansvar for å ta vare på vår neste. Dette har sin bakgrunn i Jesu og profetenes forkynnelse om nestekjærlighet og rettferdighet.

Rikdom kommer til et punkt hvor det ikke handler om å overleve, men om å ha mest mulig. Hva er egentlig nok? Hvor går grensa? Hvordan kan man bruke de ressursene man har?

På det lokale nivået handler sosial rettferdighet om ressursbruk, inkludering, sosiale strukturer i kirke og samfunn, og ansvarliggjøring. Store forskjeller finnes ikke bare mellom forskjellige land, men også innad i Norge. Derfor er det f.eks. viktig å bekjempe økende barnefattigdom.

Ansvarliggjøring kan skje gjennom det vi som kirke formidler fra prekestolen og gjennom menighetsarbeid. Det handler om å ta i bruk ressurser som allerede finnes, for eksempel oversikten som Framtiden i våre hender har laget over ulike kleskjeder. Gjennom bevisstgjøring kan vi som forbrukere og samfunnsaktører i større grad ta ansvarlige valg. Det trenger ikke nødvendigvis å bety at man som forbruker sier ja til at ansatte med lave lønninger og dårlige arbeidsvilkår skal miste jobben sin. Det kan like gjerne bety at man gjennom forbrukermakt og politisk påvirkning legger press på bedrifter for å forbedre de ansattes arbeidshverdag.

Arbeid med rettferdig handel og kjøp av Fairtrade-merkede produkter bør fortsatt være en integrert del i arbeid til Grønne menigheter og brukes av alle menigheter.

Sosial rettferdighet dreier seg også om inkludering. Vi må spørre oss hvordan vi som kirke forholder oss til menneskene rundt oss, for eksempel tiggere på gata og kirketrappa. Her kan vi hente ressurser hos organisasjoner som Kirkens Bymisjon og andre som har kompetanse og allerede arbeider på dette feltet.

Kirken har store ressurser i form av bygninger, og det finnes mange kirkebygg hvor det er stort potensiale med tanke på sambruk. Det koster mye å vedlikeholde disse bygningene, og kanskje kan vi utnytte dem bedre dersom flere kan samarbeide om bruk og vedlikehold.

Selv om Den norske kirke ikke er en stor investor selv, kan vi fortsette å bruke vår rolle som samfunnsaktør til å påvirke den norske stat til å lage klare retningslinjer for hvilke selskaper de velger å investere i, for eksempel gjennom oljefondet. Investeringer i ny grønn teknologi er nødvendig, godt for miljøet og kan samtidig være lønnsomt.

Kirkens handlinger og ledelse

I samfunnet ser vi et økende press på stadig større materielt forbruk. Dette har også påvirket markeringer rundt overgangsritualer, som dåp, konfirmasjon og bryllup i kirken.

Kirken bør fremme en holdningsendring som muliggjør at alle kan gjennomføre og delta i kirkens arbeid. Fokuset må dreies fra materielt forbruk til de kirkelige handlingers egentlige rikdom: Guds kjærlighet. Dette må reflekteres i hvordan kirken forkynner om disse handlingene, både gjennom ord og gjerning.

Kirken bør også være en pådriver for nødvendige holdningsendringer når det gjelder ekskludering pga. dårlig økonomi. Det bør ikke være et avgjørende hinder for deltakelse ved arrangementer og tiltak. Jesus inviterer

alle til fellesskap. Kirken bør derfor tilstrebe å bistå de som trenger det, både økonomisk eller praktisk, for eksempel gjennom utlån av dåpskjole, lokale til fest, eller på andre måter. Kirkelig ansatte har et særlig ansvar for å inkludere alle i kirkens aktiviteter. Prester og lokale ledere må tydeliggjøre at kirken er et sted hvor alle stiller på like premisser. Holdningsendringer kan også skapes gjennom trosopplæring og tiltak som for eksempel felles dåpsfester, drop-in vielser² o.l.

Kirken må være kritisk til eget forbruk. Ressursbruk på regionalt og nasjonalt nivå må holdes på et beskjedent nivå. Der det er tjenlig bør man lokalt arbeide for større administrative samarbeidsområder. På denne måten frigjøres flere ressurser til menighetsarbeid, misjonalt - og diakonalt arbeid. Slik når vi i større grad vårt mål; å utbre evangeliet om Jesus Kristus.

Ressursfordelingen i Den norske kirke skal være transparent. slik at kirkens medlemmer kan stole på at kirkens ressurser blir forvaltet godt og rettferdig. Gjennom å synliggjøre sin ressursbruk kan kirken være et godt forbilde.

En kontinuerlig spiral av lønns- og prisvekst er lite bærekraftig. Det er en stor debatt knyttet til sammenhengen mellom lønnsvekst, prisvekst og økende forbruk. Både som arbeidsgiver og politisk aktør må kirken være bevist på å ikke bidra til denne økende og lite bærekraftige utviklingen.

Vi må stadig jobbe for nødvendige strukturendringer i samfunnet, for å bekjempe urettferdighet. Det viktigste er likevel hvordan den enkelte kristne lever og prioriterer penger og tid. Når vi snakker om økonomi og en god fremtid, kan vi ikke overdrive betydningen av å starte med oss selv, som enkeltpersoner og som kirke.

Utfordringer

Klima

UKM 2017 utfordrer menighetene og fellestrådene til

- Å bli grønne menigheter, engasjere seg og følge opp muligheter og forpliktelser som ligger i dette.
- Å arrangere "byttedager" eller lignende, for å bevisstgjøre sine medlemmer rundt eget forbruk, samt å vurdere bruktkjøp/ gjenbruk ved kjøp av møbler og inventar.

UKM 2017 utfordrer bispedømmene til

- Å etterspørre og støtte menighetens grønne engasjement og være bindeledd til Kirkerådet i samarbeid om miljøledelse i kirken, for eksempel gjennom samlinger, samtaler, ved visitaser og annen kontakt.

UKM 2017 utfordrer Den norske kirke nasjonalt og kristne barne- og ungdomsorganisasjoner til

- Å engasjere seg og være pådriver i internasjonale prosesser som FNs klimaforhandlinger og arbeid med FNs bærekraftsmål, også i samarbeid med Det Lutherske verdensforbund (LVF) og Kirkenes Verdensråd (KV).

- Å gjøre kirkens klimamelding bedre kjent, og å utvikle og promotere gode verktøy og rutiner for miljøledelse (som for eksempel Miljøfyrtårn), og legge tilrette for veiledning og samarbeid om dette.

UKM 2017 utfordrer politiske myndigheter ved regjering og Storting til

- Å bruke Statens pensjonsfond utland (SPU) som verktøy for å fremme en bærekraftig utvikling, både gjennom uttrekk, investeringer i grønn teknologi, aktivt eierskap og gode regler for etisk forvaltning og investering.

Sosial rettferdighet og rettferdig handel

UKM 2017 utfordrer menighetene til

- Å tematisere økonomiske spørsmål i menigheten, bl.a. gjennom deltakelse i Kirkens Nødhjelps fasteaksjon og bruk av kristne barne- og ungdomsorganisasjoner sine ressurser.
- Å ta initiativ til og delta i samtaler om grådighet, nøysomhet og rettferdighet, samt egeninteresse, konkurranse og vekst som økonomiske drivkrefter.

UKM 2017 utfordrer Den norske kirke nasjonalt og kristne barne- og ungdomsorganisasjoner til

- Å utvikle ressursmateriell om økonomiske spørsmål til grunnlag for samtaler rundt tema som grådighet, nøysomhet og rettferdighet.
- Å utfordre, informere og hjelpe menighetene til bevisst bruk av sine ressurser for å bekjempe sosial urettferdighet, for eksempel gjennom givertjeneste.
- Å samarbeide med Opplysningsvesenets Fond (OVF) og andre nasjonalt, internasjonalt, økumenisk og interreligiøst om etisk forvaltning av kapital.

UKM 2017 utfordrer politiske myndigheter ved regjering og Storting til

- Å bidra internasjonalt til utvikling av rettferdige og bærekraftige handels- og skatteregimer, samt gode regler for investeringer og bruk av arbeidskraft.
- Å forsterke og utvide etikkrådets rolle som rådgivende organ i forvaltning av Statens pensjonsfond utland (SPU).

Kirkens handlinger og ledelse

UKM 2017 utfordrer menighetene og barne- og ungdomsorganisasjonene til

- Å legge til rette for inkludering av alle i kirkens og barne- og ungdomsorganisasjonenes arbeid og tilbud, og om nødvendig å legge til rette for økonomisk støtte til det.
- Å aktivt fremme en holdningsendring knyttet til kirkens overgangsritualer og ressursbruk rundt markeringen av disse.

UKM 2017 utfordrer Den norske kirke nasjonalt til

- Å utrede, informere om og gjøre tilgjengelig økonomiske støtteordninger øremerket tilrettelegging for deltagelse i kirkelige handlinger og aktiviteter.
Å ha et bevisst og kritisk forhold til bruk av sine økonomiske ressurser på regionalt og nasjonalt nivå.
- Å sikre en transparent ressursfordeling i Den norske kirke.
- Å være et forbilde, både lokalt, nasjonalt og globalt på måten den løfter frem rikdommen i Gud fremfor den stadige jakten etter mer forbruk, både gjennom ord og gjerning.
- Å be Kirkerådet om å jobbe aktivt videre med hvordan Grønne menigheter blir oppfulgt fra sentralt hold.